

28.9.2012

PRANEŠIMAS NARIAMS

Tema: Peticija Nr. 0227/2012 dėl galimo ES standartų nesilaikymo vykdant ligonių kasų veiklą Slovakijoje, kurią pateikė Slovakijos pilietis Vladimir Hacek

1. Peticijos santrauka

Peticijos pateikėjas yra gydytojas ir reiškia nepasitenkinimą, kad Slovakijos sveikatos draudimo bendrovės nesilaiko ES ar netgi Europos Vadovų Tarybos teisės aktų, susijusių su ligonių kasų teikiamomis paslaugomis ir jų veiklos sritimi. Peticijos pateikėjas nurodo daug tokių pavyzdžių, kuriais atskleidžiama, kad tariamai netinkamai taikoma 1989 m. birželio 12 d. Tarybos direktyva 89/391/EEB dėl priemonių darbuotojų saugai ir sveikatos apsaugai darbe gerinti nustatymo.

2. Priimtinumai

Paskelbta priimtina 2012 m. birželio 21 d. Komisijos buvo paprašyta suteikti informaciją (pagal Darbo tvarkos taisyklių 202 straipsnio 6 dalį).

3. Komisijos atsakymas, gautas 2012 m. rugsėjo 28 d.

„Peticijos pateikėjas yra gydytojas psichiatras ir vienintelis akcinės bendrovės, teikiančios sveikatos priežiūros paslaugas, pagrįstas sutartimis su ligonių kasomis, veikiančiomis visoje Slovakijoje, akcininkas bei specialistų atstovas.

Peticijos pateikėjas skundžiasi dėl to, kad Slovakija tariamai nesilaiko ES teisės aktų. Jo manymu, nacionalinės teisės aktai, Įstatymo Nr. 581/2004 dėl sveikatos draudimų ir sveikatos priežiūros 8 straipsnis ir Įstatymas Nr. 578/2004 dėl sveikatos priežiūros teikėjų, sveikatos priežiūros specialistų, profesinių sveikatos priežiūros organizacijų, prieštarauja Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijai, ypač jos 16 straipsniui, 21 straipsnio 1 daliai ir 31 straipsniui, taip pat Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijai, ypač jos

4 straipsnio 2 daliai, 14 straipsniui ir 17 straipsniui, taip pat Konvencijai dėl priverstinio arba privalomojo darbo (Nr. 29) ir Visuotinei žmogaus teisių deklaracijai.

Peticijos pateikėjas nurodo, kad nacionalinio įstatymo dėl sveikatos draudikų 8 straipsnyje teigiama, kad sveikatos draudikai kompensuoja tik „užsakytas sveikatos priežiūros paslaugas“, t. y. iš anksto nustatytas sveikatos priežiūros paslaugas, suteiktas per nurodytą laikotarpį. Todėl jis neturi teisės kreiptis dėl kompensacijos už iš tikrųjų suteiktas sveikatos priežiūros paslaugas.

Be to, trūksta aiškios ir nuoseklios informacijos apie kompensuojamų sveikatos priežiūros paslaugų rūšis. Peticijos pateikėjo manymu, sveikatos draudikai gali laisvai aiškinti galiojančius teisės aktus taip, kaip jiems naudingiausia. Be to, nėra valstybės institucijų lygmens nepriklausomų arbitru, kurie turėtų teisę peržiūrėti ir įvertinti, kaip draudikai taiko su kompensuojamomis sveikatos priežiūros paslaugomis susijusius nacionalinius įstatymus.

Peticijos pateikėjas taip pat mano, kad nacionalinės teisės aktai yra itin naudingi sveikatos draudikams ir kad sudarant sutartis su sveikatos priežiūros paslaugų teikėjais jiems leidžiama nustatyti savo sąlygas.

Be to, peticijos pateikėjas nepatenkintas tuo, kad kompensacija už sveikatos priežiūros paslaugas sumokama praėjus mėnesiui po sąskaitos pateikimo dienos. Dėl to jis nežino, ar konkretų mėnesį jis jau suteikė visas iš anksto užsakytas sveikatos priežiūros paslaugas, taigi ar turėtų sustabdyti savo veiklą, kad išvengtų nekompensuojamos sveikatos priežiūros naštos.

Peticijos pateikėjas taip pat skundžiasi dėl Įstatyme dėl sveikatos draudikų nustatyto įpareigojimo užtikrinti, kad jam nesant (t. y. per atostogas), būtų kam jį laikinai pavaduoti, ir dėl atitinkamos baudos už šio įpareigojimo nesilaikymą. Jis mano, kad sudėtinga laikytis šio reikalavimo, nes kol jo nebūtų, jis turėtų mokėti atlyginimą jį pavaduojančiam gydytojui, taip pat toliau apmokėti kitas su sveikatos priežiūros veikla susijusias išlaidas (nuomą, komunalinius mokesčius, slaugytojo atlyginimą ir kt.).

Peticijos pateikėjas aiškina, kad tokiu atveju, jei niekas nenorėtų jo pavaduoti, jis būtų priverstas dirbti 250 dienų per metus ir neturėtų teisės į mokamas atostogas, taigi taip būtų pažeidžiamos jo teisės į poilsį, laisvalaikį ir jo teisė į darbo valandų ribojimą.

Peticijos pateikėjo nuomone, tai prilygsta priverstiniam darbui, kuris uždraustas pagal Visuotinę žmogaus teisių deklaraciją, Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartiją, Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvenciją ir Konvenciją dėl priverstinio darbo.

Galiausiai, peticijos pateikėjas mano, kad jis yra ir darbuotojas, ir darbdavys, nes jis – vienintelis akcinės bendrovės darbuotojas. Taigi jis įpareigotas užtikrinti savo teises, susijusias su sveikata ir darbo sauga, nustatytas Direktyva 89/391/EEB, visų pirma apsaugoti nuo su darbu susijusio pavojaus, ir Direktyva 2003/88/EB dėl darbo laiko. Tačiau jis negali to padaryti, kadangi darbe jis patiria fizinę, protinę ir jutiminę naštą ir jo darbo laikas viršija įprastą darbo laiką. Taigi jis tvirtina, kad Direktyvos 89/391/EEB 2 straipsnis, kuriame teigiama, kad direktyva taikoma visiems veiklos sektoriams, tariamai neištrauktas iš nacionalinę teisę taip, kad būtų taikomas ir darbui sveikatos priežiūros srityje.

Komisijos pastabos

Dėl sveikatos draudimo sistemos Slovakijoje reikėtų pažymėti, kad ES teisės aktuose, susijusiuose su socialine apsauga, numatytas socialinės apsaugos sistemų koordinavimas, o ne derinimas. Tai reiškia, kad kiekviena valstybė narė gali laisvai nustatyti savo socialinės apsaugos sistemos aspektus, įskaitant tai, kokios išmokos bus mokamos, tinkamumo šioms išmokoms gauti sąlygas, kaip šios išmokos skaičiuojamos ir kiek įmokų turėtų būti mokama. ES koordinavimo teisės aktais, pirmiausia Reglamentu (EB) Nr. 883/2004 užtikrinama, kad įvairių nacionalinės teisės aktų taikymas neturėtų neigiamos įtakos asmenims, kurie naudojami laisvo judėjimo teise Europos Sąjungoje.

Kadangi peticijoje kalbama tik apie Slovakijos sveikatos priežiūros sistemą, ES taisyklės dėl socialinės apsaugos sistemų koordinavimo netaikomos su šia nacionaline sistema susijusiems klausimams, dėl kurių skundžiamasi. Šie klausimai priklauso tik nacionalinei kompetencijai ir turėtų būti sprendžiami nacionaliniu lygmeniu, vadovaujantis taikomomis nacionalinėmis taisyklėmis ir procedūromis.

Dėl sveikatos priežiūros paslaugų ir sveikatos priežiūros pasakytina, kad Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 168 straipsnio 7 dalyje teigiama, kad „*valstybių narių atsakomybė apima sveikatos paslaugų ir sveikatos priežiūros valdymą bei tam paskirtų išteklių paskirstymą*“. Toje pat nuostatoje pateiktas reikalavimas, kad „*Sąjunga savo veikloje pripažįsta valstybių narių atsakomybę už jų sveikatos politikos apibrėžimą ir už sveikatos paslaugų ir sveikatos priežiūros organizavimą bei teikimą*“.

Dėl peticijos pateikėjo skundo, kad jis negali užtikrinti savo teisių į sveikas ir saugias darbo sąlygas, reikėtų pažymėti, kad ES sveikatos ir saugos darbe teisės aktais siekiama pasiekti „*pažangos darbuotojų sveikatos ir saugos darbe srityje*“, kaip teigiama Pagrindų direktyvoje 89/391/EEB dėl priemonių darbuotojų saugai ir sveikatos apsaugai darbe gerinti nustatymo (1 straipsnio 1 dalis).

Šioje direktyvoje pateikta tokia darbuotojo apibrėžtis: „*darbdavio įdarbintas asmuo, taip pat stažuotojai ir mokiniai, bet ši sąvoka neapima samdomų namų darbininkų*“ (3 straipsnio a punktas).

Remiantis Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktika, svarbiausia darbo santykių ypatybė – tai, kad tam tikrą laikotarpį kito asmens nurodymu asmuo teikia paslaugas kitam asmeniui ir už tai gauna atlygį (2010 m. spalio 14 d. Europos Teisingumo Teismo Bylos C-428/09 sprendimas, *Union syndicale Solidaires Isère* 28 dalis ir joje cituojama teismo praktika).

Todėl savarankiškai dirbantiems asmenims, kurių darbas nepriklauso nuo jokių darbo santykių su darbdaviu, išskyrus pavienes išimtis, kai savarankiškai dirbantys asmenys gali pakenkti darbuotojų sveikatai ir saugai, netaikomos ES direktyvos, susijusios su sveikata ir sauga darbe.

Peticijos pateikėjas teigia, kad jis – vienintelis akcinės bendrovės akcininkas ir specialistų atstovas, jis veikia kaip juridinis subjektas, todėl jis yra save įdarbinęs darbdavys. Tokiomis aplinkybėmis ir atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta pirmiau, atrodo, kad peticijos pateikėjo darbas nepriklauso nuo darbo santykių, todėl jam netaikoma „darbuotojo“ apibrėžtis. Dėl to ES sveikatos ir saugos darbe teisės aktai, įskaitant direktyvas 89/391/EEB ir 2003/88/EB, netaikomi klausimams, dėl kurių skundžiasi peticijos pateikėjas, kadangi šios direktyvos taikomos tik darbuotojams.

Jeigu pagal nacionalinės teisės aktus peticijos pateikėjas būtų laikomas ir darbdaviu, ir darbuotoju, kuriam taikomi Slovakijos sveikatos ir saugos darbe teisės aktai, kaip darbdavys jis turėtų įsipareigoti laikytis sveikatos ir saugos įsipareigojimų, o kaip darbuotojas jis turėtų turėti teisę į sveikas ir saugias darbo sąlygas. Tokie klausimai priklauso nacionalinių valdžios institucijų kompetencijai.

Dėl skundų susijusių su atlyginimu reikėtų pažymėti, kad atlyginimo klausimas neįtrauktas į ES socialinės teisės aktus. Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 153 straipsnio 5 dalyje teigiama, kad „*Šio straipsnio nuostatos netaikomos darbo užmokesčiui <...>*“. Taigi šis klausimas paliekamas nacionalinių valdžios institucijų kompetencijai.

Dėl Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje nurodytų teisių pažeidimų, ypač jos 16 straipsnio dėl laisvės užsiimti verslu, 21 straipsnio 1 dalies dėl nediskriminavimo ir 31 straipsnio dėl tinkamų ir teisingų darbo sąlygų, būtina pateikti paaiškinimus, susijusius su Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos taikymu.

Remiantis Chartijos 51 straipsniu, Chartijos nuostatos taikomos valstybėms narėms tik tuomet, kai jos įgyvendina Europos Sąjungos teisės aktus, Chartija neišplečiama Sąjungos teisės taikymo sritis už Sąjungos įgaliojimų ribų, ja nenustatoma Sąjungai naujų įgaliojimų ar užduočių ir nepakeičiama Sutartyse nustatytųjų. Kaip nurodyta pirmiau, nustatyta, kad klausimai, dėl kurių skundžiamasi, nepatenka į ES teisės taikymo sritį, dėl kurios Chartija būtų taikoma.

Dėl tariamų Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijoje, Konvencijoje dėl priverstinio arba privalomojo darbo ir Visuotinėje žmogaus teisių deklaracijoje nustatytų teisių pažeidimų pasakytina, kad šie tarptautiniai teisiniai dokumentai neįtraukti į ES teisės sistemą, todėl klausimai, susiję su jų taikymu ir aiškinimu, nepriklauso Komisijos kompetencijai.

Išvados

Komisija negali kištis į peticijos pateikėjo atvejį, kadangi klausimai, dėl kurių skundžiamasi, patenka į nacionalinės teisės taikymo sritį. Jeigu peticijos pateikėjas mano, kad jo teisės pažeistos, jis gali perduoti bylą nagrinėti kompetentingoms nacionalinės valdžios institucijoms, įskaitant teismus, kurie turėtų tinkamai įvertinti bylą ir tinkamai atsižvelgti į taikomas nacionalines nuostatas ir Slovakijos tarptautinius įsipareigojimus.“